

Forum socijalna demokratija
Vizije i opcije za JIE

4

Socijaldemokratski program nakon proširenja Europske unije

Stabilna demokracija
treba demokratsku
desnu i lijevu
alternativu

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

Šta u današnjem globalizovanom svetu znači socijaldemokratija?
Šta znači socijalna demokratija?

Da li i dalje postoji dovoljno interesovanje građana za politiku?
Da li se ono može ponovo probuditi?

Da li su privredna dinamika i socijalna pravda kompatibilni?

Koje konkretne politike su se pokazale primenljivim?
Koliko su one bile uspešne?

Ova i druga pitanja su važna u svim regionima na svetu. Edicijom publikacija „**Forum socijalna demokratija – vizije i opcije za jugoistočnu Evropu**“ Fondacija Fridrih Ebert (Friedrich-Ebert-Stiftung) želi da da svoj doprinos debati koja se u jugoistočnoj Evropi vodi na ove teme. Publikacije će biti praćene forumom na internetu (www.forum-social-democracy.org). Pozivamo sve čitaoce da uzmu aktivno učešće u ovim debatama.

Fondacija Fridrih Ebert
Kancelarija u Sarajevu
Subula Avde 7
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Fondacija Fridrih Ebert
Kancelarija u Beogradu
Simina 1
11000 Beograd
Srbija i Crna Gora

Fondacija Fridrih Ebert
Kancelarija u Zagrebu
Praška 8
10000 Zagreb
Hrvatska

- Tekst je objavljen na makedonskom, albanskom, bugarskom i rumunskom jeziku.
- Svi tekstovi se mogu pronaći na internetu na www.fes.org.yu

Socijaldemokratski program nakon proširenja Europske unije

Stabilna demokracija treba demokratsku desnu i lijevu alternativu

Iako demokratizacija pripada među ciljeve procesa tranzicije u nekadašnjoj komunističkoj Europi, relativno se rijetko navode uvjeti stabilnosti funkcionalne demokracije. Pri tome nam kao provjeren primjer mogu poslužiti mnogoljudne demokracije na svijetu, SAD, Indija, Velika Britanija, Francuska od početka V. Republike: to su stabilni dvostranački sustavi odnosno sustavi s dva jasno raspoznatljiva politička tabora. Njihova se stabilnost sastoji u tome što se vlada može smijeniti putem izbora, a da poražena stranka ne izgubi šanse za ponovnu pobjedu na sljedećim izborima. Politička alternativa između demokratske desnice i demokratske ljevice važi kao opća orijentacija osobito u Europi; no očito se u tu shemu s lijevom i desnom alternativom mogu uklopiti i republikanci i demokrati u SAD-u te hinduska nacionalistička stranka Barativa Janata i Kongresna stranka.

Demokratska smjena desnice i ljevice otežana je u državama u kojima stranke ne agiraju unutar demokratske alternative lijevo-desno. To osobito važi u slučaju da su uz to

- stranke orijentirane prema etničkoj pripadnosti
- prisutne dvojbe oko načelne demokratske orijentacije stranaka.

Izborne odluke između nedemokratskih stranaka na vlasti i demokratske opozicije nužne su za početak demokratizacije. No ako pobjednička demokratska opozicija brzo ne izgradi demokratsku

alternativu ljevice i desnice, zadržava se alternativa demokratskih i nedemokratskih stranaka, zbog čega postoji opasnost da se demokratski odnosi destabiliziraju ako nedemokratske stranke budu uspješne na izborima. Razvoj u Srbiji nakon rata na Kosovu svjedoči o tome problemu. U transformacijskim je procesima stoga upravo nužno da demokratske stranke pokušaju integrirati birače kao i članove nedemokratskih stranaka iz prošloga sustava koji se nisu osobno kazneno diskreditirali. To važi na desnici jednako kao i na ljevici – što se egzemplarno može naučiti na primjerima Španjolske nakon Francove smrti i Poljske po okončanju komunističke vladavine.

Uspostava demokratske alternative ljevice i desnice uvelike ovisi o izbornome pravu. Pogoduje joj većinsko izborno pravo, dok razmjerno izborno pravo potiče nastanak višestranačkog sustava. Uvođenje zakonskoga izbornog praga dovodi s jedne strane do koncentracije malih stranaka, no s druge strane imaju nakon izbora za posljedicu procese smjene u stranačkim sustavima, tj. nestanak odnosno novo formiranje manjih stranaka. U ovisnosti o izbornom rezultatu alternativni su stranački tabori suočeni sa strateškom odlukom o ulasku u stranačke saveze ili trajne koalicije. Pri tome pojedinačne manje stranke mogu postati posrednikom promjene, što pokazuje primjer FDP-a (liberalne stranke) u Njemačkoj 1969. i 1982. godine, kad je stranka najprije prešla s desnice na ljevicu, a onda s ljevice na desnicu.

Postkomunistička Europa treba lijevi program socijalne integracije

Proces transformacije europskih država koje su do 1989. godine bile komunističke imao je tri cilja:

- ljudska prava odnosno građanske slobode,
- učinkovit tržišni privredni sustav,
- nacionalnu neovisnost od Sovjetskog Saveza (Rusije) kao i od višenacionalnih država koje su se smatrale umjetnima, primjerice u bivšoj Jugoslaviji i u Čehoslovačkoj.

Građanske slobode su ostvarene ako ih ne ugrožavaju etnički ili mafijaški nasilni sukobi. Integracijom u Europsku uniju želi se ostvariti i potiče se učinkovit sustav tržišne privrede, što je povezano s nastojanjem da se privuče strani kapital. Nacionalna je neovisnost postignuta, uz iznimku preostalih neriješenih problema u bivšoj Jugoslaviji, ali je istodobno integracija u Europsku uniju opet umanjuje. S aspekta sigurnosne politike nacionalna se neovisnost spram Rusije jamči integracijom u NATO odnosno u njegove proširene savezničke strukture.

Transformacijski je proces povezan sa svima vidljivom društvenom nejednakošću, sa siromaštvom i regionalnim disparitetima.

Dugo su vremena težnje za integracijom u Europsku uniju prikrivale socijalne probleme u društvu. Od pristupanja osam bivših komunističkih država Europskoj uniji 1. svibnja 2004. godine postalo je, međutim, očigledno da njihova europska integracija ne može nadomjestiti unutarnju političko-društvenu integraciju.

Tradicionalni su mehanizmi političke integracije u europskim društvima odnosno njihovim državama

- nacionalističko kulturalno razgraničenje prema drugima ili
- strategije unutarnje socijalne sigurnosti.

Dok se desnica u postkomunističkim državama koristi prvim mehanizmom, ljevici nedostaje zadovoljavajući program za političko-društvenu integraciju koja se orijentira prema socijalnoj sigurnosti. To čini nužnim rad na programu. Samo se tako može dugoročno osigurati demokratska stabilnost među državama članicama Europske unije. Međutim, sredinom ovoga desetljeća biva jasno da su potrebne načelne odluke o budućnosti socijalne sigurnosti u Europi.

Devet prijedloga za socijaldemokratski program u Europi na početku 21. stoljeća

Prvo: Politički programi povezuju vrijednosti sa društvenom zbiljom

Političke vrijednosti – kako one koje se tiču ljudskih prava, tako i one nacionalno-kulturalne i socijalno-integrativne – konkretiziraju se u društvenoj zbilji na podlozi realnih socioekonomskih odnosa

kao i očekivanja stanovništva. Osnovna tendencija svih socijalnih očekivanja ide u smjeru poboljšanja prilika odnosno toga da se prilike ne smiju pogoršati. Pri tome su za očekivanja od malog značenja usporedbe s vlastitim ranijim gorim položajem, dok su, naprotiv, vrlo značajne usporedbe s drugima kojima – navodno – ide bolje. Taj „stav zavisti“

značajan je kako za desne strategije razgraničenja, tako i za lijeve strategije integracije.

Trajni uspjeh nekog programa ovisi o prepoznatljivoj spremnosti i sposobnosti stranaka da ostvare obećanja; tu lijeve stranke mogu ostvariti trajnu prednost pred populističkim strankama, čija se (ne)sposobnost ostvarenja obećanog brzo pokazuje.

Drugo: Politički su programi uvjetovani vremenom u kojem nastaju

Društvena zbilja, dakle socioekonomski odnosi kao i očekivanja što su s njima povezana, podliježu povijesnim promjenama; zato su programi uvijek i analiza određenog vremena.

Ta analiza vremena pokazat će da je Srednja i Istočna Europa u prvome desetljeću 21. stoljeća određena sljedećim čimbenicima:

- socioekonomskom transformacijom iz komunističke centralne planske privrede u sustav tržišne privrede nakon 1989. godine,
- političkom transformacijom iz sustava totalitarne komunističke vladavine u demokratski sustav,
- po prvi put uspostavljanjem državne samostalnosti nekih zemalja, nakon što su više stoljeća pripadale većim političkim tvorevinama,
- s tim u vezi: pronalaženjem državnog identiteta u tim zemljama, koje imaju velike etničke/nacionalne manjine,
- za većinu zemalja te regije: članstvom u Europskoj uniji (bilo da je ono već postignuto, bilo da će se dogoditi u bližoj budućnosti), što ima za posljedicu gubitak mnogih kompetencija vlastite države.

Treće: Razlika između ljevice i desnice i u budućnosti će određivati orijentaciju u politici

Programi socijaldemokratskih stranaka u Europi orijentiraju se i dalje prema alternativni lijevo-desno. To važi unatoč svim raspravama o „trećem putu“ ili „novoj sredini“. Upravo Anthony Giddens, savjetnik Laburističke stranke, u svojoj knjizi *S onu stranu ljevice i desnice* tvrdi: „Diferenciranje na ljevicu i desnicu (...) u praktičnim će kontekstima stranačke politike nesumnjivo i dalje postojati. (...) No zadržava li razlikovanje između ljevice i desnice još neko temeljno značenje ako ga se izdvoji iz prozaičnog okruženja ortodoksne politike? Da, takvo značenje i dalje postoji, ali na jednoj sasvim općenitoj razini. U cjelini gledano, desnica će se prije pomiriti s

nejednakostima nego ljevica i radije će podupirati moćne nego nemoćne.“

Ta razlika mora u društvenoj politici demokratske ljevice dovesti do integracije slabijih i do sprečavanja privilegija, a u globalnoj politici do odbacivanja jedne velesile i zagovaranja multipolarnog svjetskog poretka.

Jednostavno Giddensovo razlikovanje i dvije alternativne temeljne političke odluke što odatle slijede pomažu da se prevlada nesigurnost europske demokratske ljevice. Nesigurnost je posljedica neuspjeha i sloma komunističke ljevice, koja je općenito diskreditirala vrijednosti i pojmovlje ljevice. Tako je „nova sredina“ bila razgraničenje spram nedemokratske ljevice. Konceptualna slabost alternative „sredina“ spram desnice leži, međutim, u tome što ne razlikuje demokratsku od nedemokratske desnice.

Sredina je – matematički promatrano – točka na dugačkom pravcu koja dijeli desnicu od ljevice. Politika sredine u praksi znači da se pobornike alternativne političke strane koji su otvoreni prema novim rješenjima preko sredine privuče na vlastitu stranu. U dvostranačkom je sustavu oprečnih tabora strateško-funkcionalna zadaća ljevice, a dakako i desnice, da se u sredini bori za većinu. U nastojanju da se to postigne programski se ne smiju odbaciti stalni birači ljevice, a istodobno se mora pridobiti dodatni birački potencijal.

Četvrto: Lijeve politike teže održivom razvoju, sveobuhvatnim ljudskim pravima i djelotvornom demokratskom upravljanju

Vrijednosti demokratske ljevice moraju odražavati razlikovanje koje je formulirao Anthony Giddens; to se izražava u vrijednostima demokracije i socijalne pravednosti. Te vrijednosti povezane su s trima vrijednostima Francuske revolucije – slobodom, jednakosti, bratstvom. Za međunarodnu socijaldemokraciju dokument „Politika u svjetskom društvu“ (engl. „Governance in a Global Society“) sadržava novo suzvučje triju načela: održivi razvoj, ljudska prava, demokracija. Svako od tih načela ima tri dimenzije. Održivi razvoj obuhvaća zdrav okoliš, privredni razvoj i socijalnu pravednost; ljudska prava obuhvaćaju pravo na individualnu sigurnost, kulturni identitet i socijalnu integraciju; demokracija obuhvaća *Good Governance*, transparentnost i participaciju.

Taj globalni pristup socijaldemokratskih načela mogao bi programima u transformiranim državama Europe dati bolju orijentaciju od apstraktnih rasprava o vrijednostima u „perfekcioniranim“ zapadnoeuropskim demokracijama.

Peto: Socijaldemokratski program traži solidarnost na razini cijele Europske unije

Stranački programi od početaka parlamentarne demokracije u Europi omogućuju orijentaciju političkog djelovanja stranaka u nacionalnoj državi. Kriteriji uspjeha za te programe su izborni uspjesi u tim državama. Pri tome su uvijek postojale međunarodne i europske sveze, no uvijek samo iz perspektive nacionalne države. Globalne sveze svake politike postale su snažnije nakon sloma komunističkih sustava u Europi i kao posljedica inovacija na području informatičkih tehnologija. Ali na globalnoj razini i dalje djeluju vlade koje su programski vrlo malo umrežene – na lijevici unatoč svim nastojanjima Socijalističke Internacionale.

Drukčije je na europskoj razini. Od prvih izbora za Europski parlament 1979. godine umrežavaju se stranački programi, kao i stranačka sposobnost da ih ostvare, kako na europskoj razini, tako i na razini država članica. Dok su se u prvih dvanaest država članica Europske unije stranke mogle postupno naviknuti na to, u članicama koje su 1995. godine pristupile Uniji to se moralo brže odvijati. Za deset novih država članica, koje su pristupile 2004. godine, to je neposredno nakon pristupanja bilo sasvim novo iskustvo. Za stranke u svih 25 država članica proširene Europske unije novo je ophođenje s velikim socioekonomskim razlikama između većine starih članica i novopridošlih zemalja članica.

U izbornome programu Stranke europskih socijalista (Party of European Socialists, PES) iz 2004. godine jedna središnja rečenica opisuje taj izazov. U njemu se iskazuje zalaganje za „Europsku uniju u kojoj je socijalna pravednost unutar zemalja članica povezana sa solidarnošću između zemalja“. Socijaldemokratski program u državama članicama Europske unije može zahtijevati europsku solidarnost, no mora je biti spreman i pružiti. Referentna točka u izbornome programu PES-a s time u vezi je orijentacija prema „Europskom socijalnom modelu“. O tome se kaže: „Za europske je socijaldemokrate nužno da Europska unija i države članice daju veći prioritet socijalnim standardima, osobito ciljevima novih i vrednijih radnih mjesta, pune zaposlenosti, socijalne uključenosti, zaštite okoliša i održivog razvoja. Moramo zadržati, ojačati i modernizirati europski socijalni model, s njegovom vezom između privrednog rasta i primjerene socijalne sigurnosti. Da bi se postigla pravedna raspodjela blagostanja, moramo ojačati socijalno partnerstvo. Financijska učinkovitost mora se uskladiti sa socijalnim standardima, kako bi se osiguralo da pošteno natjecanje ne bude potkopano socijalnim dampin-

gom. Mi vidimo Europsku uniju kao zajednicu koja za dobrobit svih počiva na načelima socijalne tržišne privrede i uzajamne potpore.“

Šesto: Visoka razina javnih izdataka ne ugrožava zaposlenost, a omogućuje više socijalne pravednosti, sigurnosti i integracije

Odlučan ekonomskopolitički spor u privredno razvijenijim državama tiče se pitanjakako država blagostanja utječe na rast i zapošljavanje. O tome se mogu dati mjerljivi podaci, kako o troškovima cjelokupne privrede, tako i o njezinim učincima.

Europska država blagostanja počiva na problemski adekvatnoj raspodjeli društvenog proizvoda između privatnog sektora i države. Državni je udio potreban nadasve za financiranje javne infrastrukture, socijalne integracije kroz obrazovanje i za transferne dohotke pojedincima koji iz starosnih ili zdravstvenih razloga nisu u stanju privređivati svojim radom.

Sposobnost djelovanja države blagostanja može se mjeriti stopom poreza i socijalnih davanja. U prosjeku se ta stopa u staroj kao i u proširenoj Europskoj uniji kreće oko 40,5 posto. Razlika spram prosječne stope izdvajanja za državu – koja iznosi 46,5 posto – osam je postotnih poena; to je uzrok proračunskih deficita. Za gotovo sve države EU-a može se utvrditi nedostatan financiranje javnih izdataka.

Na čelu svih država članica po stopi izdvajanja za državu je Švedska s 50,6 posto, a slijede Danska, Belgija i Francuska. Na začelju je Irska s 28,6 posto, otprilike izjednačena s Litvom, Slovačka ima stopu od 33 posto, a vrlo blizu su i Latvija, Estonija, Češka, Malta, Cipar i Velika Britanija.

Visoka stopa zaposlenosti karakteristična je kako za države s visokom stopom državnih troškova i izdvajanja, tako i one s niskom stopom:

- s jedne strane Švedska ima stopu izdvajanja 50,6% i stopu zaposlenosti 74,3%, Danska ima 48,9 % i 75,1%;
- s druge strane Švicarska ima stopu izdvajanja 31,3 % i stopu zaposlenosti 77,8%, SAD 28,9% i 71,1%, Japan 27,3% i 68,4%, dok je protprimjer Irska s 28,6% i 56,0%.

Visoka razina zaposlenosti bitan je čimbenik socijalne integracije. Međutim, socijalna integracija može biti ugrožena i kad zaposlenost raste, naime ako rad nije dovoljno plaćen. Socijalno prihvatljiva raspodjela dohodaka stoga je drugi bitan čimbenik socijalne integracije. Ona je u Europi najpovoljnija u Danskoj i Švedskoj, a u Irskoj, Italiji, Velikoj Britaniji i Portugalu najnepovoljnija. U svim novim

državama članicama EU-a ona je od 1990. godine postala značajno manje jednaka.

U usporedbi SAD-a s državama EU-a postoji još jedan osobito drastičan indikator. U SAD-u ima deset (u odnosu na Dansku i Švedsku) do četiri puta (u odnosu na Poljsku, Češku, Mađarsku) više zatvorenika na 100.000 stanovnika, naime oko 470.

Kao zaključak međunarodnih usporedbi možemo zapamtiti: viši državni izdaci nisu prepreka većoj zaposlenosti, ali dovode do više pravednosti i veće socijalne sigurnosti i integracije.

Sedmo: Visok ekonomski rast ide ruku pod ruku sa solventnom aktivnom državom

I ekonomska politika demokratske ljevice u Slovačkoj mora ustrajati na politici visokih stopa rasta – po mogućnosti u prosjeku iznad četiri posto godišnje. U suprotnome se zaostajanje u dohotku po glavi stanovnika u odnosu na EU-15 ne može nadoknaditi. Međutim, nužno je jače sektorsko i regionalno diferenciranje. Nužna je široka paleta industrijskih proizvoda i usluga, koje proizvode prije svega mala i srednja poduzeća.

Nužan je daljnji razvoj industrijski orijentirane privrede k privredi zasnovanoj na znanju, u tome je prednost svih europskih zemalja u globalnom natjecanju. Ekonomija znanja i društvo znanja imaju, međutim, i svoju socijalnu dimenziju. Socijalna integracija tu se zbiva kroz obrazovanje. Nužno je političko težište demokratske ljevice snažnija pomoć za pojedince koji su hendikepirani na području obrazovanja. Za to je potrebna država blagostanja koja je u stanju djelovati, što se ne može osigurati niskom stopom izdvajanja. Stoga bi i porezna politika trebala biti usmjerena na veće prihode uz više socijalne pravednosti.

Poboljšanja prihoda moguća su na području oporezivanja dohodaka i – po uzoru na SAD – oporezivanja nekretnina. Nužna je izrazita progresivnost poreza s najvišim poreznim stopama od preko 40 posto. Čak je i u SAD-u najviša porezna stopa 41,8%, no u Francuskoj, Švedskoj, Belgiji, Norveškoj, Finskoj, Japanu i Austriji iznosi preko 50 posto, a u Danskoj je čak 59 posto. U europskom kontekstu promjene općeg poreza na dodanu vrijednost i oporezivanja poduzeća nisu smislene. Socijalna pravednost može se postići diferenciranim snižavanjem stope poreza na dodanu vrijednost na dobra koja su nužna za temeljne potrebe i viši neoporezivi dio dohotka kod poreza na dohodak.

Međutim, porezne olakšice jedva da išta pomažu kod osoba s niskim dohotkom. Za to je potreban sustav minimalnih plaća koje se korak po korak podižu na višu razinu te snažniji sindikati.

Osmo: Socijaldemokracija štiti kulturnu raznolikost

Ako se u društvima EU-a uspije postići socijalna integracija, onda se kulturni identitet njihovih građana može shvatiti kao ljudsko pravo te može postati dobitak za cijelu Europu, za Europu različitosti i raznolikosti.

Prihvatanje univerzalnih ljudskih prava pri tom je samorazumljiv globalno važeći preduvjet. Ljudska prava prethode kulturnom identitetu i ne mogu se ograničavati kulturnim vrijednostima – stoga nisu prihvatljiva umanjena ljudska prava žena, kao što propagiraju fundamentalističke interpretacije islama. No postoje konkretizacije ljudskih prava, a to su u Europi minimalni zahtjevi za socijalnom pravednošću i socijalnom integracijom.

Europska socijalna država dio je kulturnog identiteta Europe. Kulturni identitet u pojedinim europskim državama ne treba se izjednačavati s nacionalnim identitetom. U svakoj europskoj nacionalnoj državi govori se više jezika, postoje manjine. To važi za okolnosti koje postoje stoljećima, ali i za imigraciju nakon Drugoga svjetskog rata, prije svega iz islamskih zemalja u Zapadnu Europu. Kulturni identitet povezuje se s različitim razinama, kako jezičnom tako i nacionalnom, lokalnom i regionalnom, etničkom pripadnošću, religijom. Kulturni se identiteti mogu instrumentalizirati radi razgraničenja prema drugima, sve do uporabe za nacionalnodržavnu ratnu agresiju. Odlučan cilj i najveći uspjeh Europske unije jest sprečavanje tog razgraničenja i agresije među njenim državama članicama. Odatle nužno proizlazi priznavanje prava manjina i njihova zaštita. U Europskoj uniji svatko treba imati mogućnost da uživa u svom kulturnom identitetu, a da pri tom ne ugrožava druge niti da bude od njih ugrožen.

Socijaldemokratska politika shvaća suživot većinskih i manjinskih skupina kao bogatstvo. Međutim, socijalna integracija Roma europska je zadaća, ona se ne može prepustiti Slovačkoj, Češkoj, Mađarskoj ili Rumunjskoj da je rješavaju kao pitanje za koje su odgovorne njihove vlastite države. Područja koja danas nastanjuju Romi posljedica su tamnih strana europske povijesti.

Deveto: Djelotvorna socijalna zaštita zahtijeva europska pravila

Države koje se oslanjaju na socijalnu dimenziju političke integracije mogu je postići samo ako se zalažu za socijalnu državu na razini cjelokupne Europske unije. To ima za pretpostavku dvije temeljne odluke:

- Za Europsku uniju i za sve države članice ekonomski rast i socijalna sigurnost jednako su vrijedni ciljevi. Ne važi da je rast na prvom mjestu, a socijalna sigurnost nakon njega, čak ni u relativno siromašnijim državama članicama poput Slovačke. Socijalna politika mora se razumjeti kao produktivni čimbenik europske ekonomske politike.
- U Europskoj uniji na djelu je natjecanje među poduzećima, a ne konkurencija za privlačenje investicija među njezinim državama članicama. To ima za posljedicu nastojanje ekonomske politike da se u državama članicama ujednače okvirni uvjeti i dohoci.

Uzimajući u obzir razlike u životnom standardu između većine starih članica EU-a i novih članica, najprije se od bogatijih traži da budu solidarni kako bi se ujednačile te razlike. Da bi se financirali institucionalni i infrastrukturni preduvjeti bržeg rasta, potrebni su strukturni fondovi EU-a koji će raspolagati s dovoljno financijskih sredstava. Solidarna protuusluga siromašnijih članica je odustajanje od dampinga – kod poreza i plaća.

Oporezivanje poduzeća u Europskoj uniji čimbenik je koji značajno iskrivljuje natjecanje, zato je potrebno njihovo europsko ujednačavanje. Porez na poduzeća od 20 posto orijentacijska je vrijednost prema kojoj se kreću države članice EU-a. Na dugi rok nisu prihvatljive velike razlike u financij-

skoj snazi među državama članicama. Nedovoljno financiranje u novim odnosno siromašnijim državama članicama ne može se kompenzirati transferima iz bogatijih članica posredstvom strukturnih fondova.

Damping plaćama šteti svima u Europi. Preniske plaće štete zaposlenicima u siromašnim zemljama, zato što ostaju siromašniji nego što je to nužno, ali i zaposlenicima bogatih zemalja, zato što je nezaposlenost viša nego što je to nužno. Veliki izazov za socijalnu politiku i za strategiju sindikata u Europskoj uniji stoga je ujednačavanje razine plaća, i to na gore. Ekonomskopolitička pretpostavka za to je sustav minimalnih plaća u svim državama članicama EU-a, kojim bi se prije svega u siromašnijim članicama s porastom društvenog proizvoda plaće postupno podigle na višu razinu. I usporedivost profesionalne kvalifikacije među svim državama članicama EU-a sprečava damping plaćama. Upravo su kod usluga potrebne adekvatne sposobnosti, a konzekvencija je da se za usporedive sposobnosti mora ponuditi jednaka plaća.

Velika je zabluda koju gaje pobornici jednostrano tržišno-liberalnih shvaćanja da su ljudi u bivšim komunističkim državama totalitarno patroniziranje mišljenja htjeli mijenjati za socijalnu nesigurnost. Socijalna sigurnost kao preduvjet osobne slobode program je koji za budućnost nudi europska demokratska ljevica.

